

Ale vždyť se u toho směje, a ke všemu ho vyhledává!

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

Existují situace, které se na Lince pro rodinu a školu 116 000 opakují daleko častěji, než bychom si přáli. A jednou z nich je věta z titulku, pronášená mnohdy učiteli i rodiči v okamžiku, kdy mluví o možné šikaně svého žáka/dítěte. Jako kdyby jejich smích smýval nebezpečnost toho, co se jim děje. Takový úsudek je natolik rozšířený, že stojí za to mu věnovat dnešní článek.

Úvodem vás požádám o malý myšlenkový experiment. Představte si, prosím, že jste ve sborovně, chystáte se na pedagogickou radu. S vámi ve sborovně čeká už většina kolegů, včetně ředitelky a zástupců. A když do dveří vchází další kolegyně, zakopne, upadne a zřetelně slyšíte, jak se jí trhají silonky.

Vsadím se, že v tuto chvíli se ve sborovně alespoň jeden z učitelů (včetně postižené kolegyně) pousměje, nebo dokonce zasměje. A to nikoliv proto, že by dotyčný musel být škodolibý. V daný moment se bude jednat o naprosto přirozenou reakci organismu, který se potřebuje „zbavit“ vyplavených stresových hormonů. **A smích, stejně jako pláč, je jedním z naprosto přirozených ventilů.**¹

Možná si teď vzpomenete, že i vy sami jste se zasmáli v nějaké situaci, která se vyznačovala vysokou mírou trapnosti, nikoliv veselí. A tenkrát jste nad tím možná ani moc nepřemýšleli, pocit trapnosti/studu se díky smíchu zmínil a mohli jste jít dál.

Ve velmi podobné situaci se nacházejí vaši žáci, kteří jsou terčem nejrůznějšího ubližování. Zejména v situaci, kdy toto ubližování trvá nějakou dobu a žák nenašel žádnou účinnou obranu, jak ho zastavit (možná se pokoušel i poprat a prohrál, možná se to snažil sdělit vyučujícímu a ten problém odmítl řešit).

Žák je tedy opakovaně, dlouhodobě vystavován situaci, která mu není příjemná, resp. která ho bolí nebo ho ponižuje (ať už musí poslouchat nadávky, odevzdávat svačinu, má pravidelně vylité pití do batohu, nebo se mu děje něco jiného). Zbytek žáků se ocitá ve stavu, kdy vidí, že jednomu z nich je ubližováno, ale také neumí účinně zasáhnout nebo se prostě už jen bojí, aby se nestali také terčem útoku. Jak si myslíte, že budou žáci reagovat?

Dříve či později se v takové třídě objeví smích – buď přihlížejících, kteří budou v podobné situaci jako vy v úvodním modelovém případě, a/nebo i toho, komu je ubližováno. Ten už totiž obecně nemá moc možností, co dělat, protože

- a) pokud ukáže, že je mu chování spolužáků nepříjemné, tj. rozberečí se nebo se bude bránit, bude vypadat ještě slabší a možná se ubližování bude stupňovat;
- b) zachovat tvář hráče pokeru většinou neumějí ani dospělí, protože emoce „chtějí ven“; a **smích, ten vypadá jako optimální řešení, uvolní se emoce a žák přitom nedá najevo, jak moc se cítí ponížen.**

Podobně pouze zdánlivě paradoxní je chování toho, komu je ubližováno, pokud vyhledává toho, kdo mu ubližuje. Obvykle to mívá dva zcela logické důvody

- a) Se žákem, který je terčem ubližování, se obvykle zbytek třídy moc nekamarádí, protože spolužáci zcela legitimně předpokládají, že v takovém případě riskují, že se stanou též objektem ubližování. Žák-terč ovšem stejně jako kdokoliv jiný touží po sociálním kontaktu s vrstevníky a potřebuje ho. A pokud tuto potřebu nelze naplnit jinak než kontaktem s tím, kdo mu ubližuje, tak se bude kontaktovat s ním.
- b) Každý z nás preferuje, pokud má alespoň určitou míru kontroly nad tím, co se mu děje. Žák-terč tedy zůstává v kontaktu s tím, kdo mu ubližuje, protože to zvyšuje jeho šanci se dozvědět, co se chystá a kdy. Bude mít tedy aspoň povědomí, co se děje a bude dít, a to je většinou lepší než nevědět nic.

Není mou ambicí popsat, jak se zachovat, pokud něco takového zpozorujete ve svých třídách. To přenechávám vašim kolegům metodikům prevence, kteří si již budou vědět rady. Chci vás na tomto místě povzbudit k mírné ostražitosti – smích ve třídě nutně neznamená, že se všichni dobře baví; fakt, že zdánlivá oběť kontaktuje

¹ Je mnohokrát popsáno, jak někteří lidé při oznámení tragické události reagují nikoliv pláčem, ale „nepřirozeným“ nebo „hysterickým“ smíchem.

zdánlivého agresora, neznamená, že nemáte zasáhnout. Máte-li pochybnosti, poradte se s metodikem prevence. Nechcete-li jít přímo za ním, jsme vám k dispozici na Lince 116 000.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D., metodička služeb 116 000 a 116 123, statutární zástupkyně
Cesta z krize, z. ú.

Linka pro
rodinu a školu

